

KATOLIKUS KÁNTORLAPOK

— Szerkeszti: Balogh Piusz O. Praem. —

2009. április 18-án, *fehérszombaton*, délelőtt 11 órakor Bíró László tábori püspök úr a *hódmezővásárhelyi Szent István-plébániatemplomban* áldozópappá szentelte Alácsi Ervin János diákonust. Alácsi Ervin János már teológusként csatlakozott a Szent Péter Papi Testvérülethez (FSSP), majd annak keretei között előbb Dentonban (Egyesült Államok, Nebraska), majd Rómában, Oxfordban és Wigratzbadban (Németország) folytatta tanulmányait. Ezalatt is elévülhetetlen érdemeket szerzett a hagyományos római liturgia Magyarországra való visszatérésének előkészítésében előbb személyes kapcsolatok révén, majd a Szent Mihály Laikus Káptalannal együttműködve. Mivel nem volt arra kilátása, hogy fölszentelt papként visszatérjen Magyarországra, szubdiákonusként elhagyta a testvérületet, és hazaköltözött, jóllehet hosszú időn keresztül nem remélhette, hogy a hazai egyházszervezet a gyakorlatban is tudomásul veszi a régi rítus iránti elkötelezettségét. Ilyen körülmények között védte meg krisztológiai tárgyú doktori értekezését Rómában, a pápai Gergely Egyetemen. Végül többek támogatásának köszönhetően a Katonai Ordinariátus fogadta őt soraiba, így szentelésével hosszú idő óta az első olyan klerikus részesült az áldozópapságban, aki előzőleg fölvette az egyházi rend minden kisebb fokozatát, és egyben ő lett a Katonai Ordinariátus első olyan papja, akit püspöke kifejezetten a honvédség szolgálatára szentelt. Az újmisést április 19-én, *fehérvasárnap*, délelőtt 9 órakor a régi római rítus sollemnis formájában mutatta be újmiséjét a *hódmezővásárhelyi Szent István-plébániatemplomban*, június 7-től, *Szenháromság vasárnapjától* kezdve pedig heti rendszerességgel celebrál nyilvános, énekes szentmiséket a *szegedi ferencesek alsóvárosi templomában*. Május 31-én, *pünkösdvasárnap*, délután fél 4 órai kezdettel mutatta be budapesti újmiséjét a *belvárosi Nagyboldogasszony-főplébániatemplomban*, ott, ahol több mint másfél éve XVI. Benedek pápa Summorum pontificum motu propriojának köszönhetően először indult újra Magyarországon az ősi latin szertartás hetenkénti ünneplése. Az újmisést itt elmondott szentbeszédének közlésével köszöntjük.

Pünkösdvasárnapi prédikáció (Act 2,1–11; J 14,23–31)

Szerelmes atyámfiak, Krisztusban kedves testvérek! Hallottuk, hogy így kezdődik a mai szentlecke: „Mídonn elérkezett a pünkösöd napja ...” (Act 2,1) De vajon mit ünnepelt a választott nép pünkösödkor, aminek mintegy beteljesedése volt a Szentlélek kiáradása? A Sávuoat, avagy a Hetek ünnepe ősi aratási ünnep volt, a vetemény első zsengeinek betakarításához kötődött; már a Kivonulás

könyvében és a Második törvénykönyvben is találunk rá világos utalásokat. (Ex 23,16; 34,22; Dt 16,9–10) A Megváltó Krisztus áldott földi működésének idejében azonban már más, kifejezetten vallási tartalom is kapcsolódott hozzá: Mózes második könyvének tanúsága szerint az egyiptomi szolgaságból megszabadult Izráel a kivonulás utáni ötvenedik napon vert tábort a Sinai pusztában, ahol Mózes közvetítésével Isten törvényt —sőt mondhatni: alapító okmányt, nemzeti alkotmányt— adott nekik. (Ex 19,1)

Az egyiptomi fogságból való kivonulással a zsidók ugyan elnyerték a szabadságot, de az újdonsült szabadsággal nem igazán tudtak mit kezdeni, mivel a szabadság sohasem önmagában érték, hanem lényege szerint mindig valamire teszi az embert szabaddá. Izráel tanítói szerint a választott nép azért nyerte el szabadságát, hogy szabad szívvel, kötelmek nélkül fogadhassa Isten törvényét. A kivonulás csak a fizikai szabadságot hozta el, de a törvény átadása ezt megtette a lelki szabadsággal (az istentelen és bálványimádó lélettől az egyetlen igaz Isten szolgálatára). Ezért ezt az ünnepet Aszeretnek, azaz befejezésnek, beteljesülésnek is nevezik a rabbinikus irodalomban, mert az újdonsült szabadság ekkor nyerte el valódi értelmét; a formátlan, esendő szabadságnak a törvény kőtáblái adták meg a szükséges szilárdságot.

Úgy tűnik, elválaszthatatlan kapcsolat van a Pészah (a húsvéti kivonulás) és a Sávuo (a Törvény átadása) között, csakúgy, mint a keresztény húsvét (Krisztusnak mint húsvéti Báránynak fölládozása és föltámadása), valamint a pünkösöd (a Szentlélek kiáradása és az Egyház születése) között. Ezt az újszövetségi üdvtörténeti eseményekkel való párhuzamot nemcsak az Egyház liturgikus szövegei (például a tegnapi vigíliában megidézett föltámadási szertartás olvasmányai) fejezik ki egyértelműen, hanem már az egyházatyák is részletesen tárgyalták. Nagy Szent Leó pápa első pünkösdi szentbeszédében így fogalmaz: „A törvény előre meghirdette a kegyelmet, a kegyelem pedig beteljesítette a törvényt.” (Sermo I. de Pentecoste; PL 54,400 D)

Mert a mózesi törvény Szent Pál szerint ugyan jó és lelki, a törvény alatt élő ember azonban kegyelem hiányában testi maradt (R 7,14), így a törvény maga vált a bűnös ember ellen szóló, elmarasztaló ítéletté. „Mielőtt tudniillik elérkezett a hit —írja Szent Pál a Galatákhöz— a törvény alatt őriztettünk ..., ennélfogva a törvény nekünk a Krisztusra nevelő mesterünk volt, hogy a hit által igazuljunk meg.” (G 3,23–25) Ahogy tehát a húsvéti bárány fölládozása és az Egyiptomból való kivonulás egyszer s mindenkorra, végérvényesen beteljesedett a szent háromnap eseményeiben, úgy a törvény is beteljesült a Szentlélek Isten kegyelmeinek pünkösdi kiáradásában. Az emeleti szobában összegyűlt apostolok tisztában voltak azzal, hogy tanúi a jeremiási jóvendülés beteljesedésének: „Íme, eljönnek a napok, úgymond az Úr, és új szövetséget szerzek Izráel házával ... nem azon szövetség szerint, melyet atyáikkal kötöttem az napon, melyen megfogván kezüket, kihoztam őket Egyiptom földjéről ... hanem ez lesz a szövetség, melyet Izráel házával kötök ama napok után ... Az én törvényemet

belsejükbe teszem, és szívükbe írom azt, és nekik Istenük leszek, és ők népemmé lesznek.” (Jr 33,31–33)

A pünkösdi események legfőbb értelme és a mai ünnep legelső tanulsága, hogy Isten törvénye a Szentlélek kiadásával belsővé válik, kőtáblák helyett az emberi szívre íratik föl, vagyis nem a testi emberre külsőleg ráerőltetett vallás-erkölcsi szabályok rendszere, hanem immár a szívből fakadó, belső szükség-szerűség. A törvény nem jelent többé megkötöttséget, nem jár valamiféle szolgálással, hanem fiúi —még hozzá istenfiúi— szabadság. Aki ezt nem érti meg, nem éli át, annak a feje még mindig az ószövetségi törvény igájába van hajtva.

A „heves szélvész zúgása”, a „szétoszló” lángnyelvek csupán a külső; látható módon jelzik az istenszeretet lelkének belső, szellemi föllángolását. A lelkünkbe isteni ajándékként, meg nem érdemelt kegyelemként befogadott isten-és emberszeretet a törvény valódi és végleges beteljesítése, mert nem a törvény betartása a szeretet, hanem a szeretet a törvény betartása. Azaz: a törvény teljesítése logikailag nem megelőzi vagy valamiképpen előidéz a szeretetet, hanem éppen annak szükségzerű következménye. Az evangélium mai szakaszában is azt hallottuk isteni Mesterünktől: „Ha valaki szeret engem, az én beszédemet megtartja ... Aki (pedig) engem nem szeret, az én beszédemet nem tartja meg.” (J 14,23–24) A törvény szigora hasztalan és tehetetlen azzal az emberrel szemben, akiben nincs szeretet.

A mai világban azonban mindennél világosabban tanúságot kell tenni arról, hogy valójában mi is a szeretet, mert a szemérmetlen szabadosság és az elvtelen érzelgősség korát éljük. Pünkösdi ünneplésünk második nagy tanulsága az, hogy mivel a szeretet a törvény beteljesítése és belsővé válása, nem lehet attól független. A valódi szeretet nem egy zabolátlan, gátlástalan, korlátokat és felelősséget nem ismerő érzelmi túláradás; és —bár igaz Szent Péter apostol kijelentése, miszerint „a szeretet befödözi a bűnök sokaságát” (1P 4,8)— nem válhat mindenféle szexuális aberráció és könnyelmű kicsapongás igazolásává. A szeretet nem rakoncátlan érzelem, hanem szilárd akarat; nem mentesség a bűnökre, hanem kötelesség a jóra.

Végül, de nem utolsósorban pünkösdi liturgiája föltárja előttünk a keresztény hitnek és a keresztény hit legfőbb igazságának: a Szentháromságnak azt a kifürkészhetetlen titkát, hogy az istenszeretet Lelke valójában „az Atyával és a Fiúval egylényegű Isteni Személy, akit éppúgy imádunk és dicsőítünk, mint az Atyát és a Fiút”. Sőt, Isten maga a szeretet: „és aki a szeretetben marad, Istenben marad, és Isten őbenne.” (1J 4,16) Az igazi szeretet teljesen elválaszthatatlan az Istentől és attól az üdvözítő igazságtól, hogy egy isteni természetben három isteni személyt imádunk: „És ebben a háromságban nincs előbb vagy utóbb, nincs nagyobb vagy kisebb, hanem mind a három személy egyképpen örökkévaló és egyenlő.” (Quicumque, DH 75) Az a fajta szeretet tehát, amely Istenről nem vesz tudomást, Őt bármilyen indokkal kizárni igyekszik, nem lehet valódi: rajta kívül minden szeretet csupán vélt, talmi, álságos, de legjobb esetben is mulékony, mint a fiatalság, és változékony, mint az időjárás.

Kedves testvérek! Az Egyház liturgiáját, mindennapjaink megszentelésének színterét hűségesen és figyelmesen követve látjuk, hogy a húsvéti idő valójában egyetlen folytatólagos ünnep, hiszen a föltámadás, a mennybemenetel és a Szentlélek Isten kiáradása a keresztény hitnek szorosan összetartozó titkai. A mai ünnep lényegét föltáró elmélkedésünk három alapvető következtetése pedig az, hogy (1) „minden törvény ez egy parancsban teljesítettik: Szeressed felebarátodat, mint tennenmagadat!” (G 5,14); (2) nem a törvény maradéktalan teljesítése szüli meg a szeretetet, hanem a szeretet minden törvény eredete és beteljesítése, s így szeretet és törvény egymástól lényegében elválaszthatatlanok; (3) a valódi szeretet a Három-Egy Istenben gyökerezik, aki maga a szeretet, ezért nélküle minden szeretetünk csupán „zengő érc vagy pengő cimbalom”. (1K 13,1)

Márk evangéliumában olvashatunk arról, hogy egy néma lélek által meg szállt ifjú atya nagy könnyhullatások közepette így könyörgött az Izaiás próféta által előre megjövendölt Vigasztalóhoz: „Hiszek, Uram! Segíts az én hitetlenségemen!” (Mc 9,23) Most mi is fohászokdjunk Krisztus Urunkhoz, hogy kérje értünk az Atyát: küldje el nekünk azt a másik Vigasztalót, aki örökké velünk marad (vö. J 14,16), a szeretet Lelkét, akihez most megrendülten fordulunk: „Szeretlek, Uram! Segíts az én szeretetlenségemen!”

*

Bubnó Tamás A magyarországi és a Kárpátok-vidéki görög katolikus dallamok eredete és variánsai címmel írott értekezését 2006-ban védte meg a LFZE doktori-kolájában. A következő számokban értekezését folyamatosan közöljük, érzelmi-hangulati bevezetőként pedig itt személyes érintettségéről tanúskodó előszavát adjuk közre.

Egy görög katolikus zenei tanulmányorozat elé

Egy nyiladozó értelmű kisgyermeknek igen különös az, hogy apja és nagyapja az ő számára érthetetlen nyelven énekel néhány mondatot, szép, fényes és különös szabású ruhákban, tömjénillatú szertartás közepette a zsúfolt falusi templomban, amelynek közössége „aktív csöndben” hallgatja szavaikat, s végül elnyújtottan, ellentmondást nem tűrő, erőteljes hangon éneklí választát: „Amen”. Figyeli az eseményt, az arcokat, az énekeket.

Később ministránsként, az oltár mellett állva fizikai közelségbe is kerül a szent cselekmény scénáriójával, világtalan nagyapjának kiszámított, nyugodt mozdulataival, megfontolt énekével és beszédével. A vak főesperes mindig hibátlanul éneklí végig az előírt evangéliumi szakaszt, s az unoka, akinek a vasárnapi reggelit követően rendszeres kötelessége felolvasni nagyapjának e szentírási részt, csodálkozva figyeli a királyi ajtóban felhangzó, általa már ismert, hibátlanul elénekelt „memoritert”.